

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อประเทศ จึงทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็วไม่เฉพาะแต่การท่องเที่ยวภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการท่องเที่ยวระหว่างประเทศด้วย ประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางน้ำและทางอากาศ หากจะมองแผนที่ประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นจากด้านตะวันออกของทวีป คือ แถบอินโดจีน หรือมองไปทางประเทศที่เป็นหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก ต่อกออกไปทางแถบประเทศด้านทิศตะวันตกของไทย นับจากพม่า อินเดีย ไปจนจรดประเทศแถบตะวันออกกลางเหนือจรดใต้ ตะวันออกจรดตะวันตกของทวีป ประเทศไทยอยู่ในระยะทางที่เป็นศูนย์กลาง หากจะมองด้านขนาดของประเทศ พื้นที่ของประเทศไทยไม่ใหญ่ไม่โตนัก ขณะเดียวกันก็ไม่เล็กจนเกินไปจนเดินทางทั่วถึงได้ในเวลาไม่กี่ชั่วโมง ความพอดีของขนาดทำให้หากจะเดินทางภายในประเทศให้ไปถึงแต่ละภูมิภาคจึงพอเหมาะพอควร สภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศประกอบด้วยดินแดนที่เป็นภาคส่วนของขุนเขาสูงทอดเทือกยาวสลับซับซ้อน ที่ราบลุ่มและพื้นที่ราบหลายขนาด ห้วยหนองคลองบึงชายฝั่งทะเลที่ยาวเหยียดราว 2,500 กิโลเมตร เกาะแก่งต่าง ๆ สวยงาม น้ำทะเลใส หาดทรายสวย อุณหภูมิและสภาพดินฟ้าอากาศพอเหมาะที่ทำให้เกิดมีหลากหลายหลายทางชีวภาพของโลกได้น้ำ สภาพทางธรรมชาติจึงมีความงดงามน่าชมที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคความแตกต่างกันในลักษณะพื้นที่กำหนดทำให้ผู้คนในแต่ละภูมิภาคมีวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน และขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน จึงกลายเป็นเสน่ห์ที่เป็นสีสันของแผ่นดินที่น่าสัมผัสเรียนรู้ ทำให้เมืองไทยเป็นอีกดินแดนหนึ่งของโลกที่อยู่ในสายตาของนักท่องเที่ยวนานาชาติเป็นที่คาดหมายว่าจะมาเที่ยวเมืองไทยบ้าง วัฒนธรรมไทยที่ตกผลึกเป็นวิถีชีวิตและการคิดคำนึงมีหลายอย่างที่เป็นข้อดีแห่งชนชาติ โดยเฉพาะรอยยิ้ม อภัยที่ยิ้มที่แสดงถึงจิตใจและมิตรไมตรีที่มีให้กับผู้อื่น จนได้สมญานามว่า “THE LAND OF SMILES” ดินแดนแห่งยิ้มสยาม เมืองไทยจึงกลายเป็นจุดหมายท่องเที่ยวที่มีตัวสินค้าหลัก ๆ ในจำนวนองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะมีจุดขายด้านการท่องเที่ยวมีอยู่สองประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ การท่องเที่ยวที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้นและการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (การประปานครหลวง, 2542: ระบบออนไลน์) สิ่งเหล่านี้เองคือสิ่งที่ประทับใจนักท่องเที่ยวที่ได้รับนอกเหนือจากความสุขสนทนเพลิดเพลิน การท่องเที่ยวจึงเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์อันดีต่อกันในหมู่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นต่างถิ่นต่างภาษา ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรต่อกันและมีประโยชน์ทั้งทางด้านการปกครองและการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกันนี้จะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทำให้มีความเข้าใจและใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษยชาติในโลก ดังคำขวัญขององค์การสหประชาชาติที่กล่าวไว้ว่า “การท่องเที่ยวเป็นสื่อนำไปสู่สันติภาพ” (วรรณวงษ์วานิช, 2546 : 1) ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นที่

ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมาก ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม รวมถึงยังมีประเพณีที่ดึงดูดมาตั้งแต่โบราณกาลควรค่าแก่ความภูมิใจของชาวไทยทุกคน จึงก่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชวนประทับใจในแต่ละภูมิภาคเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทยในดินแดนต่างๆ ที่มีศิลปวัฒนธรรมอันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่มีความเจริญรุ่งเรือง จนเป็นที่ชื่นชอบของนานาประเทศที่ได้พบเห็นความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้นักท่องเที่ยวได้ทำความรู้จักกัน แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมและความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ยิ่งการท่องเที่ยวทวีความสำคัญมากขึ้นเพียงใด ยิ่งจะเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและเกียรติภูมิของประเทศให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลกมากขึ้นเพียงนั้น แสดงให้เห็นถึงชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมทั้งเป็นชาติที่เก่าแก่มีศิลปะและสถาปัตยกรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาก่อน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดี รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 15 - 16)

ปัญหาการวิจัย (Research Problem)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย แต่ถูกผูกขาดโดยบริษัทเอกชนบางกลุ่มซึ่งสนใจแต่การตักตวงกำไร โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่ม เช่น กระเหรี่ยงคอยาว (ปะด่อง) กลายเป็นกลุ่มชนที่ถูกจับโยกย้าย แยกชิง และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมประหนึ่งว่าพวกเขาเหล่านั้นเป็นเหมือนกับสวนสัตว์มนุษย์ (human zoo) นั่นเอง ซึ่งมีเสียงสะท้อนจากพี่น้องชาวปกาเกอะญอ (กระเหรี่ยง) ได้ถ่ายทอดความรู้สึกว่า แต่เดิมนั้นชาวปกาเกอะญอทำมาหากินโดยพึ่งพาอาศัยป่าและทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการเพาะปลูกข้าวเป็นหลัก หากปลูกข้าวได้ไม่เพียงพอก็ต้องหาวิธีการให้มีชีวิตอยู่รอดจนได้ แต่ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีปัจจัยภายนอกเข้ามากระทบความเป็นอยู่ของพวกเขาอย่างมากมาย โดยเฉพาะเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนปกาเกอะญอก็ยินดีต้อนรับ แม้แต่โครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริม พวกเขาก็รับไว้โดยไม่รู้ว่สิ่งเหล่านั้นจะเป็นผลดีหรือผลเสียตามมาภายหลัง คนในเมืองบางคนบางครั้งก็ยากจนเช่นเดียวกับพวกเขาที่อยู่ในชุมชนชนบทหรือในพื้นที่สูง แต่ทำไมคนที่อาศัยอยู่ในเมืองถึงชอบไปเที่ยวและพานักท่องเที่ยวไปดูความยากจนของชุมชนชนบทหรือชนเผ่า ซึ่งเปรียบเสมือนว่าพวกเขาที่อาศัยอยู่ตามชนบทนั้น เป็นสินค้าที่ขายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ยุติธรรมนักสำหรับพวกเขา (ชยันต์ วรรณะภุติ, 2538 : 57)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่องอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ถ้าไม่มีการวางแผนเพื่อตั้งรับให้มีหรือตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีการเตรียมและการวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริงมีการกระจายรายได้อย่างโปร่งใส และให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานั้น ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของชนเผ่าลาหู่แดง ปกาเกอญอ อีวเมี่ยน ไทใหญ่ และคนไทยพื้นราบ เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่องอนภายใต้เครือข่ายความร่วมมือโดยมีคำถามในการวิจัย ดังนี้คือ

- 1) ทรรศการทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข้า แม่สูน และแม่องอนนั้น มีอะไรบ้าง และมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้หรือไม่
- 2) ตำแหน่งกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนที่ถูกคัดเลือก โดยประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่องอนนั้น เป็นเช่นไร
- 3) ชุมชนเป้าหมายมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเองเป็นเช่นไร
- 4) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ไปสัมผัสกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเป้าหมายทั้ง 5 ชชาติพื้นที่นั้น เป็นเช่นไร
- 5) เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่องอนนั้น ควรพัฒนาในรูปแบบใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Study)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สืบหาข้อมูลเบื้องต้นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่องอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
2. ประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเป้าหมายที่ผ่านการคัดเลือกในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่องอน
3. กำหนดตำแหน่งกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นจุดหมายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4. สร้างแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐานของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

6. พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่อง
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Result)

1. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งเป็นเจ้าของ
ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยในครั้งนี้ ได้มาซึ่งแผนงานและโครงการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน
พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่อง ซึ่งสามารถไปเป็นแนวทางในการพิจารณาโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่ฮ่องตามพระ
ประสงค์ของสมเด็จพระเทพฯ ฯ ต่อไป

2. ผู้บริหารขององค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวใน
จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเหนือ หรือแม้แต่ในระดับประเทศ สามารถนำเอาแนวทางการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นส่วนในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และ
โครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นต่อไป

3. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ดูแลในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่อง
โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮ่อง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข่าย และองค์การบริหารส่วน
ตำบลแม่สุ่น สามารถนำเอาผลการศึกษาร้างนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายแผนงานและ
โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมของชุมชนเป็นฐาน และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

4. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ สามารถนำเอาผล
วิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีอัตลักษณ์ของชุมชนชนเผ่าทั้งเผ่า
ลาหู่แดง ปกาเกอญอ อีวเมี่ยน ไทใหญ่ หรือแม้แต่คนไทยพื้นราบให้เป็นที่รู้จักและเป็นจุดสนใจ
ของนักท่องเที่ยวต่อไป

5. ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ในแง่ของการได้มาซึ่งองค์รวม (body of knowledge)
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนของนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจทั่วไปของสถาบันและ
หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน ซึ่งได้เรียนรู้กระบวนการและวิธีการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีเป้าหมายจะนำเสนอและตีพิมพ์วารสารในระดับชาติ
และนานาชาติ เช่น Asian Tourism Management (ATM : ISSN 1906-8654) Agricultural
Travel and Tourism(AT&T : ISSN 1906-8700) วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย
(Journal of Thai Hospitality & Tourism : ISSN 1905 - 6303) หรือ วารสารวิชาการการ
ท่องเที่ยวไทยนานาชาติ (International Thai Tourism Journal : ISSN 978 - 974 - 06 - 7665
- 2) เป็นต้น

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย (Scope and Limitation of the Study)

ขอบเขต

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ภายในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่จอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่มน้ำย่อยดังรายละเอียดคือ 1) กลุ่มน้ำต้นสำน 2) กลุ่มน้ำย่อยแม่จอนน้อย 3) กลุ่มน้ำย่อยแม่จอน 4) กลุ่มน้ำย่อยแม่จอนตอนล่าง และ 5) กลุ่มน้ำย่อยห้วยแม่ข่าน้อย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของการบริหารงานส่วนท้องถิ่น 3 องค์การบริหารส่วนตำบล คือ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่จอน 2) องค์การบริหารส่วนตำบลข่า และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น โดยมีชุมชนทั้งหมด 16 ชุมชนที่มีความหลากหลายของชนเผ่า ประกอบด้วย ลาหู่แดง อีวเมี่ยน ไทใหญ่ ปกาเกอญอ และคนไทยพื้นราบ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีความหลากหลายด้านภาษาพูดและภาษาเขียน ทำให้เกิดความยากลำบากต่อการได้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้อง โดยเฉพาะประชาชนบางคนไม่สามารถพูดภาษาไทยได้เลย จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้ช่วยนักวิจัยที่มีความรู้ความชำนาญ หรือคุ้นเคยและเข้าใจภาษาท้องถิ่นเป็นอย่างดี ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ประสานกับหน่วยงานภายในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยจัดการต้นน้ำ รวมทั้งอุทยานแห่งชาติ เพื่อช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อจำกัด

1. การทำวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นการให้ความร่วมมือของคนภายในชุมชนและแนวคิดวิธีการ รวมทั้งการปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมาจากความต้องการของคนภายในชุมชน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาจากคนภายในของชุมชนนั่นเอง ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดด้านเวลาในการดำเนินโครงการวิจัยเพราะเป็นโครงการเพียงปีเดียว จึงต้องใช้เทคนิคและวิธีการในการเข้าถึงประชาชนภายในท้องถิ่นอย่างหลากหลายวิธีการ เพื่อให้ผลการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อจำกัดด้านภาษา ความเชื่อ พฤติกรรมของชนเผ่า ก็เป็นข้อจำกัดของการพัฒนา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้มาก และได้ใช้คนภายในพื้นที่เป็นผู้ประสานงานและช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม การนัดหมาย การสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากเพื่อลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและแนวคิดสู่การปฏิบัติที่แท้จริงภายในชุมชนดังกล่าว

3. การวิจัยครั้งนี้ได้พยายามที่จะพัฒนาคนภายในชุมชนให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมีจำนวนมากขึ้นในอนาคต และยังต้องการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อเป็นการกระจายนักท่องเที่ยว ไม่ให้ไปกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ของดอยอ่างขางเท่านั้น จึงมีข้อจำกัดสำคัญคือยังเป็นชุมชนที่พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงยังไม่มีนักท่องเที่ยวจากภายนอกหรือนักท่องเที่ยวที่แท้จริงเข้าไปในพื้นที่ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการนำร่อง (pilot project) ด้วยการนำนักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกของคณะพัฒนาการ

ท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ รวมทั้งนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ไปร่วมเป็นนักท่องเที่ยวและสังเกตการณ์การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความพร้อมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่อไป

นิยามศัพท์ (Definition of Terms)

กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว (tourism development strategies) หมายถึงกระบวนการในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายขององค์กร หรือหน่วยงาน หรือชุมชน ภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก โดยคำนึงถึงสิ่งที่จะนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวด้วยผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และมีราคาที่เหมาะสม ตลอดจนมีการกำหนดกลวิธีและปฏิบัติงานตามกลวิธีที่กำหนดไว้ การใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมกลยุทธ์เพื่อให้มั่นใจว่ากลวิธีที่กำหนดไว้นั้นสนองตอบต่อความต้องการจนก่อให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจของนักท่องเที่ยวในที่สุด (วีระพล ทองมา และ นวนจันทร์ ทองมา, 2551: 318)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสและการเข้าร่วมใช้ชีวิตชีวิตร่วม ๆ ที่กำลังสูญหายไปบางท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมา การดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน เช่นการสร้างศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และงานเทศกาล เป็นต้น (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543: 65)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรของอนุชนรุ่นหลังด้วย (ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2545: 219)

เครือข่ายความร่วมมือ (networking) หมายถึงการร่วมมือระหว่างปัจเจก / กลุ่ม / องค์กร ประเภทเดียวกัน หรืออาจจะเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม / องค์กร ทั้งในและต่างประเทศ การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่ายมีความหมายไกลกว่าเพียงการที่คนมารวมกัน แต่ไม่ได้ร่วมกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปรียบเทียบกับภาพเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกันย่อมไม่เกิดประโยชน์อันใด การเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาก่อเป็นกำแพง โดยมีการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้ากันอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่ายนี้จึงมิใช่เพียงการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันในระดับเพียงแค่การพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมสังสรรค์ด้วยกันเท่านั้น หากจะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันด้วยเป้าหมายที่มีร่วมกันด้วย เครือข่ายจึงไม่ใช่เพียงการมีรายชื่อบุคคลที่สามารถที่จะติดต่อได้อยู่ในมือเท่านั้น แต่ควรมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอยู่อย่างสม่ำเสมอ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543: 27-34)